

ÜNİTE İÇERİĞİ

1. Edebiyat kavramı
2. Edebiyatın Bilimlerle ve Güzel Sanatlarla İlişkisi
3. Metinlerin Sınıflandırılması
4. Dilin Kullanımdan Doğan Türleri
5. Yazma Süreci
6. İletişim ve Öğeleri
7. Dilin İşlevleri

1-Edebiyat kavramı (Edebiyat Nedir?)

Edebiyat; bilgi, gözlem ve deneyimlere dayalı düşünce, duygu ve hayallerin sanatçının yorumundan geçirilerek etkili bir şekilde söz ya da yazıyla anlatılması sanatıdır.

Olay, düşünce, duygu ve hayallerin dil aracılığıyla sözlü veya yazılı olarak biçimlendirilmesi sanatıdır. Diğer bir tanımla *edebiyat dille gerçekleştirilen güzel sanat etkinliğidir.*

Arapça **edeb** kökünden gelen edebiyat aslında ilm-i edeb'in bütün anlamlarını toplayan çoğul bir kelimedir.

Tanzimat'tan sonra Türkçede tekil olarak bugünkü anlamında kullanılmıştır.

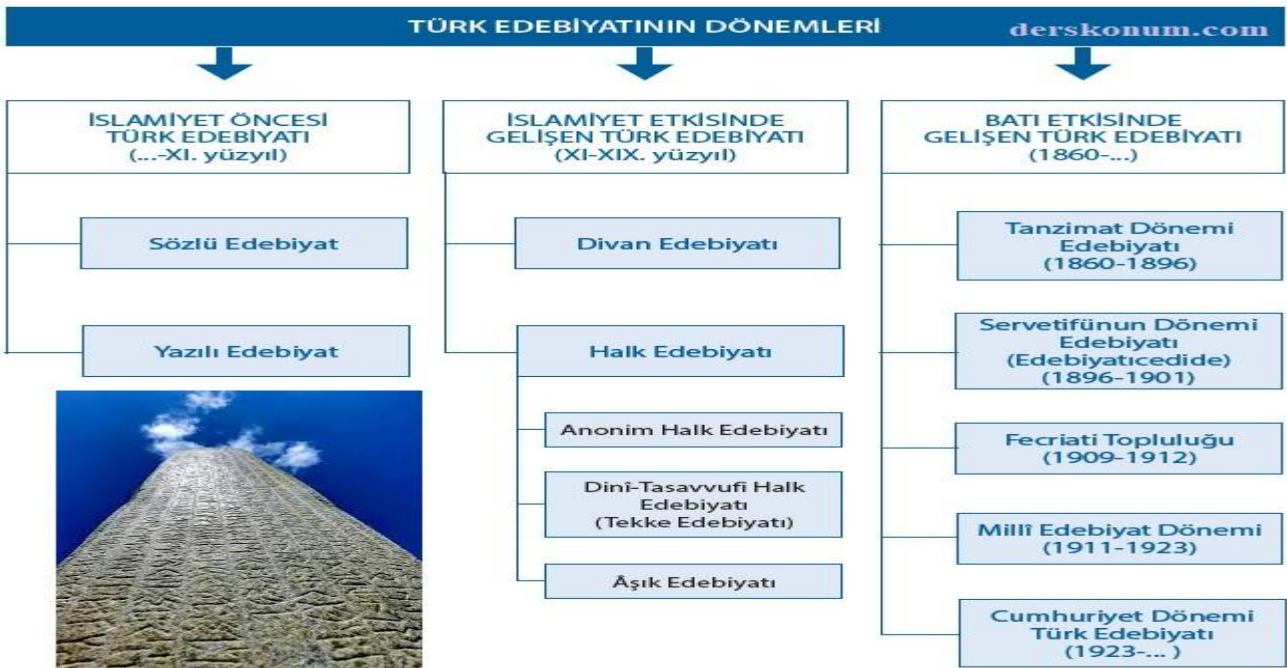
⇒ Edebiyat; **sözlü ve yazılı** olmak üzere ikiye ayrılır:

1. Sözlü edebiyat: Yazının kullanılmadığı dönemlerde dilden dile söylenerek günümüze kadar ulaşmış ve anonim (halkın ortak malı) olarak gelişen ürünlerin tamamına sözlü edebiyat denir.

2. Yazılı edebiyat: Yazının kullanılmaya başlamasından itibaren yazarı belli olan her türlü edebiyat ürünlerine yazılı edebiyat denir.

Edebiyatın özellikleri:

1. Gözleme dayalıdır.
2. Hayaller yardımıyla gerçek yeniden kurgulanır.
3. Söz ya da yazıyla aktarılabilir.
4. Fikir ve sanat dallarından etkilenir.
5. Kesinlik bildirmez; ama kaynak olarak kullanılabilir.
6. Öğretmekten çok düşündürmek amaçlanır.
7. Sanatçının düşüncesine göre seslendiği hedef kitle değişebilir.
8. Özneldir, söylenen söz sanatçıya aittir.
9. Müzik gibi işitsel (fonetik) sanatlar içerisinde yer alır.
10. Malzemesi dildir, hiçbir maddi malzemeye ihtiyaç duymaz.

2-Edebiyatın Bilimlerle ve Güzel Sanatlarla İlişkisi

Edebiyatın Bilimlerle İlişkisi

Edebiyat doğrudan ya da dolaylı yollarla tüm bilim dalları ile ilişki içerisinde. Edebiyatta bir eser oluşturulurken sanatçı az ya da çok diğer bilim dallarının verilerinden yararlanır.

Bir romanı veya bir hikayeyi düşünelim: Bu edebi ürünlerde kahramanlar çok çeşitlidir. Hayatın her kesiminden ve sınıfından insan ele alınıp anlatılır. Kahramanın doktor, öğretmen ya da astronot olduğu bir romanda yazarın bu meslekler ve ait oldukları bilim dalları hakkında bilgi sahibi olması gerekir. Aksi halde romanın ya da hikayenin inandırıcılığı zayıf olacaktır. Yazar hem doktorluk hem de astronotluk hakkında bilgi sahibi olmadan eseri oluşturamaz. Anlaşılacağı üzere edebiyat her bilim dalı ile ilişki içindedir. Bazı bilim dalları ile edebiyat arasındaki münasebet çok yakın ve doğrudandır; bazıları ile ise çok zayıf ve dolaylı yollarla ilişkilidir. derskonum.com

Edebiyatın doğrudan ilişkili olduğu bilim dalları:

Edebiyatın konusu temelde insandır. Doğal olarak kendisi gibi konusu insan olan *felsefe, sosyoloji, psikoloji, tarih* bilim dalları ile doğrudan ilişkilidir.

Edebiyat ve Felsefe İlişkisi: Felsefe varlık ve bilgi konularında sorular sorup çıkarımların yapıldığı bir bilim dalıdır. Edebiyat, felsefe biliminden hem öğretici metin türlerinin hem de edebi metin türlerinin oluşturulmasında yararlanır. Bir edebi eserde ,örneğin romanda, kahramanın bulunduğu durumu betimlemesi, olaylar hakkında yorumda bulunup kişilere ve hayatına bu doğrultuda yön vermesi felsefe biliminden yararlandığını göstermektedir.

Örnek:

Dostoyevski'nin "Suç ve Ceza" romanından şu sözler felsefe biliminden yararlandığını gösterir.

"Gariptir, insan her zaman yaptığı işin önemini ya da ne olduğunu fark etmez. Yapar sadece. Yapmak nedir mi ? Bilmek... En önemlisi bilmek değil midir?"

Edebiyat ve Sosyoloji İlişkisi: İnsanların toplum olarak yaşayışının ve insanın diğer insan ve doğa ile olan münasebetinin incelendiği sosyoloji bilimi ile edebiyat arasındaki ilişki çok yoğundur. İnsanı anlatan edebiyat insan ilişkileri hususunda sosyoloji biliminin verilerinden yararlanır. Bir olay karşısında insanın hangi nedenlerle hangi tepkiyi vereceği sosyoloji bilimince araştırılır. Yine insanları birlikte tutan değerler, örf, adet ve gelenekler, toplumsal yaşamın kuralları gibi birçok konuda yazar eserini oluştururken sosyoloji bilimine başvurur. Bir edebiyatçının aynı zamanda bir sosyolog olduğu kanısı yaygındır.

Örnek:

Kuyucaklı Yusuf romanından alınan şu örnekte toplumsal yapı hakkında bilgi verilir.

Şehrin iyi aileleri arasında bile bunların istedikleri zaman alamayacakları kız yoktu. Adeta bütün eşraf aileleri arasında ezelden beri mevcut, değişmez bir mukavele vardı ve buna, harici şeklin değişmesine, vaziyetin tamamen başka olmasına rağmen, daima riayet ediliyordu.

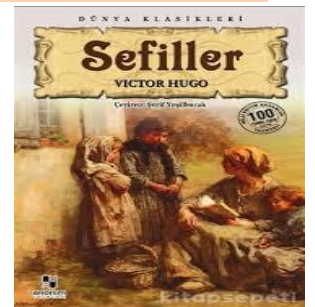

Edebiyat ve Psikoloji İlişkisi: Psikiyatri ve psikanaliz son dönemde edebiyata yardımcı bilim dallarından en önemlileri olmuştur. Günümüz insanının yalnızlaşması, içine kapanması, kalabalıkların birbirinden uzaklaşması, ruhsal bunalımlar, kıskançlık, hırs, aşk, bunalım gibi duygu durumlarının anlatıldığı bir edebi eserde yazar ya da şair psikoloji biliminden yararlanır. Edebiyatın en önemli ve zor uğraşlarından biri olan karakter çizme ancak psikoloji biliminden yararlanılarak yapılabilir.

Örnek:

Sefiller romanından alınan aşağıdaki metinde roman kahramanlarından Javer'in inandığı değerleri yitirmesi ile girdiği çıkmaz ve intihara karar vermesi anlatılmaktadır.

Javer tamamiyle bozguna uğramış bir adamın, bocalayan bir vicdanın azabını çekmekteydi. Artık daha fazla düşünerek çıldırmaktansa, yapacağı iki ihtimal üzerinde durdu. Birincisi yeniden "Silahlı Adam" sokağındaki yedi numaralı apartman dairesinden Jan Valjan'ı yaka paça sürükleyerek, karakola teslim etmek ya da?.. Javer artık ne yapacağını kararlaştırmıştı.

Edebiyat ve Tarih İlişkisi: Edebiyat olay, olgu ve durumları anlattığı gibi tarih biliminin esas konusunu da olaylar oluşturmaktadır. Çoğu zaman tarihte önemli bir yere sahip bir olayın hem tarih bilimince hem de edebiyatta konu olarak ele alındığı görülür. Tarih olayları neden ve sonuçları ile irdeler; edebiyat ise olayların arka planında nelerin yaşandığını anlatır. Örneğin Osmanlı Devletinin kuruluş sürecini araştıran bir tarihçi o dönemde gerçekleşen diğer olaylar ile bağlantı kurar. Yine o dönem ortaya konmuş eserleri, belgeleri inceler. Edebiyatçı ise tarih biliminin elde ettiği bu verilerden yararlanarak bambaşka kurgusal bir evren yaratır. Gerçek olayları yeniden yorumlayarak anlatır. Yine tarihteki gerçek kişileri kendince yorumlayıp karakterize eder.

Örnek:

Devlet Ana: Kemal Tahir

“İçlerinde ermişi var, dervişi var... Rum abdalları derler, rum gazileri derler... Ertuğrul Bey'in savaşçısı ev hesabına gelmez. Savaşçı dervişlerin beşi, onu bir zaviyeye hesabına gelmez. Ezraile elense çekmiş gözü kara yiğitlerdir her biri. Karıları bile dövüşkendir Ertuğrul Beyin... Bunlara 'Rum Bacıları' derler. Bunların töreleri de, gaziler, savaşçı dervişler gibi din yayma üzerinedir...”

birikmiştir. Rum abdallarına geldi mi, dam, çadır tanımaz bunlar... Ezraile elense çekmiş gözü kara yiğitlerdir her biri. Karıları bile dövüşkendir Ertuğrul Beyin... Bunlara 'Rum Bacıları' derler. Bunların töreleri de, gaziler, savaşçı dervişler gibi din yayma üzerinedir...”

Edebiyatın dolaylı yollarla ilişkili olduğu bilim dalları:

Edebiyat **tıp, astronomi, fizik, coğrafya vb.** gibi bilim dalları ile dolaylı yollarla ilişkilidir. Edebiyat ile bu bilimlerin arasındaki ilişki yüzeyseldir. Yazarın bilgi birikimi, deneyim ve gözlemleri bu bilimlerden yararlanması için yeterli olabilmektedir.

Edebiyatın Güzel Sanatlarla İlişkisi

Sanat, insanın duyu, düşünce ve hayallerini, somut ve soyut malzemelerle yaratıcı gücünü kullanarak kişiyi etkileyecek biçimde anlatmasıdır.

Güzel sanatlar ise insanların, dış dünyaya yönelik duygu, düşünce ve zenginliklerini çizgi, renk, biçim, ses, söz ve ritim gibi unsurlarla anlatması; edebiyat, müzik, resim, heykel, mimari ve tiyatro gibi faaliyetlerle insanda coşku ve hayranlık uyandırmasıdır.

Güzel Sanatların Temel Nitelikleri

Güzel sanatların temel niteliklerini altı grupta toplayabiliriz:

- ✓ Güzellik ✓ Etkileyicilik ✓ Özgünlük ✓ Öğreticilik ✓ Evrensellik ✓ Yaratıcılık

Güzel Sanatların Sınıflandırılması (Geleneksel Yöntem)

Görsel (Plastik) Sanatlar (Maddeye biçim veren)	İşitsel (Fonetik) Sanatlar (Sese, söze bağlı olan)	Dramatik (Ritmik) Sanatlar (Harekete dayanan)
<ul style="list-style-type: none"> • Mimari • Heykel • Resim • Kabartma • Hat • Tezhip • Minyatür 	<ul style="list-style-type: none"> • Müzik • Edebiyat 	<ul style="list-style-type: none"> • Tiyatro • Dans • Bale • Sinema • Opera

Görsel (plastik) sanatlar, maddeye biçim veren sanatlardır. Bu madde taş, mermer, boya, çamur vb. olabilir. Görsel sanatlar, adından da anlaşılacağı üzere göze hitap eden sanatlardır.

İşitsel (fonetik) sanatlar sese biçim veren, malzemesi ses ve söz olan sanatlardır. Edebiyat, fonetik bir sanattır. Çünkü edebiyatın malzemesi, dildir. Dil ise seslere dayanan bir iletişim sistemidir.

Dramatik (ritmik) sanatlar, harekete biçim veren sanatlardır. Dramatik sanatların çoğunda hareket öğesinin yanında işitsel ve görsel öğeler de bulunur.

Sanat ve Zanaat

Sanat, yaratıcılığa ve düş gücüne bağlı olarak bir ürün ortaya koyma eylemidir. Sanat; insanlığın ortak değeridir, alıcısında güzellik duygusu, coşku ve hayranlık uyandırır. **Sanatçı** ise herkesten farklı duyan, düşünen ve gören kişidir; bunları kendi yaratıcı gücüyle, öznel yorumuyla yoğurarak alıcısına ulaştırandır.

Zanaat maddi ihtiyaçları karşılamak için yapılan, tecrübeyle gelişen, pratik bilgi ve el ustalığına bağlı bir eylemdir.

Zanaatçı ise yetenek ve ustalık gerektiren bir işi yapıp üreterek sergileyen ya da satan kişidir. Zanaatçı, alanında hem bilgiye hem yeteneğe hem de deneyime sahip olan kişilere verilen addır. Bu yüzden herkes zanaatçı olamaz.

Heykeltıraş

Taş ustası

d
e
r
s
k
o
n
u
m

3-Metinlerin Sınıflandırılması

- İnsanların iletişim kurmak, kendilerini anlatmak amacıyla bir araya getirdikleri sözlü veya yazılı cümleler topluluğuna **metin** denir.

Metin, dile kurulan bir anlaşma ve anlatma aracıdır. Metin, cümlelerden oluşur. Metnin türünü; metnin yazılış amacı, konusu, kullanılan iletişim kanalı ve hedef kitle belirler. Bilimsel, felsefi, edebi ve günlük metinler birbirinden farklı düzenlenir. Metin anlambilimle ilişkilidir.

Metni oluşturan birimlerin dil bilgisi kurallarıyla birbirine bağlanmasına **“bağlaşıklık”** denir. Metni meydana getiren parçalar arasındaki anlam ilişkisine **“bağdaşıklık”** denir.

Metinler

- gerçeklikle ilişkilerine
- dilin işlevlerine
- anlatım türlerine
- yazılış amaçlarına göre gruplandırılabilir.

Buna göre metinler **genel olarak öğretici metinler ve edebî (sanatsal, kurmaca) metinler** olarak ikiye ayrılır.

Edebi Eser	Bilimsel Eser
Özeldir. Sanatçının duyguları, sezgileri, hayalleri yapıtaya yansır.	Nesneldir. Bilim adamı duygularına, hayallerine yer vermekten kaçınır.
Gerçeklere dayansa da temelde kurgusaldır.	Gerçeğe yaslanır.
Duygu, hayal ön plandadır.	Akıl, mantık ön plandadır.
Yaratıcılığa, hayallere dayanır. derskonum.com	Araştırmaya, incelemeye, nesnel verilere dayanır.
Estetik zevk esastır.	Yararlılık esastır.
Güzele ulaşmak amaçlanır.	Doğrulara ulaşmak amaçlanır.
Sözcüklere yeni anlamlar yüklenir.	Sözcükler gerçek anlamında kullanılır. Terimlere yer verilir.
Çok anlamlılık vardır.	Anlam tek boyutludur.
Soyut kavramları işler.	Somut gerçekleri ele alır.

Edebi Metin Örneği:

Çanakkale Şehitlerine
Şu Boğaz Harbi nedir? Var mı ki dünyâda eşi?
En kesif orduların yükleniyor dördü beşi,
-Tepeden yol bularak geçmek için Marmara'ya-
Kaç donanmayla sarılmış ufacak bir karaya.
Ne hayâsızca tehaşşüd ki ufuklar kapalı!
Nerde -gösterdiği vahşetle “Bu: Bir Avrupalı!”
...
Ey şehîd oğlu şehîd, isteme benden makber,
Sana âğûşunu açmış duruyor Peygamber.

Öğretici Metin Örneği:

Çanakkale Savaşı Tarihi
Çanakkale Savaşı batılı ülkelerin oluşturduğu itilafa karşı Osmanlı Devleti'nin savunmada olduğu bir savaştır. Osmanlı Devleti Çanakkale Savaşında bütün bir millet olarak destan yazdığı savaştır. 1914 yılı 3 Kasım-1915 yılı 18 Mart tarihleri arasında deniz savaşları yapılmıştır. 25 Nisan 1915-9 Ocak 1916 tarihleri arasında ise Gelibolu yarımadasında kara savaşları olarak yapılmıştır.
- İtilaf Devletleri donanmaları 18 Mart 1915'te Osmanlı ordusu tarafından bozguna uğratılmıştır. Böylece Çanakkale Savaşı'nın deniz savaşı bölümü sona ermiştir.
- Gelibolu Yarımadası'na yapılan kara çıkartmaları yine Osmanlı ordusunun büyük çabası ile bertaraf edilmiştir. 19-20 Anafartalar ve Arıburnu'ndan, 9 Ocak 1916'da da Seddülbahir'den çekilen itilaf birlikleri büyük yenilgiye uğramıştır.

tüm PDF notlar için derskonum.com 'a bekleriz. :)

4-Dilin Kullanımdan Doğan Türleri

Lehçe, şive, ağız, argo, jargon, standart dil gibi dil farklılıklarının olduğu Türkçe, bu farklılıkların en belirgin olarak yaşandığı dillerin başında gelir. Şimdi size bu farklılıkları örneklerle açıklayalım.

1. Lehçe: Bir dilin bilinmeyen dönemlerinde yani metinlerle takip edilemeyen dönemlerinde, o dilden ayrılarak farklı bir gelişim evresine ulaşmış kollarına lehçe denir. Şekil, ses ve kelime açısından büyük farklılıklar gösteren lehçe, özellikle coğrafi ve kültürel değişimler neticesinde ana dilden ayrılmıştır.

Türkçenin iki ana lehçesi Yakut Türkçesi ve Çuvaş Türkçesidir.

Örnek:

İki lehçede de “Yeni yılınız kutlu olsun” ifadesi şu şekildedir.

Çuvaş Türkçesi: Sene sul yaçepe salamlatap

Yakut Türkçesi: Ehigini şanga cılınan eğerdeliibin

2. Şive: Türkçenin izlenebilen tarihi dönemlerinde bazı kelime ve ses farklılıklarıyla birbirinden ayrılan kollarına şive denir. Lehçelerde var olan keskin ayrılıklar şivelerde yoktur. Türkçenin birçok şiveleri vardır. Kazak, Uygur, Kırgız, Azeri Türkçesi Türkçenin en önemli şiveleridir.

Örnek:

Türkiye Türkçesi: Yakında bakkal var mı?

Azeri Türkçesi: Bu yahınlarda erzag dükkânı var mı?

Özbek Türkçesi: Yakında bakkal barı mı?

Uygur Türkçesi: Yakında bakkal dukini barmu?

3. Ağız: Bir ülkenin sınırları içerisinde oluşan bölgesel konuşma şekillerine ağız denir. Sadece bölgesel konuşma dilinde görülen bu farklılık yazı dilinde aynıdır.

Kayseri ağızı: Nöörüyoon?

Adıyaman ağızı: Ne yapon?

Isparta ağızı: Netceb?

Rize ağızı: Ne edeceedun?

İstanbul ağızı: Ne yapıyorsun?

ÖNEMLİ BİR NOT: Şive ile ağız kavramları çok karıştırılmaktadır. Örneğin Doğu Anadolu’da ya da Karadeniz’de konuşulan Türkçe, şive olarak adlandırılmaktadır. Karadeniz şivesi, Ege şivesi gibi adlandırılmalar aslında yanlıştır. Ülke içerisinde konuşmada görülen farklılıklar ağız terimini, ülkeler arasında görülen değişimler ise şive terimini oluşturur.

4. Argo: Çoğunlukla eğitimsiz kişiler tarafından kullanılan ve her yerde kullanılmayan söz veya deyimlere argo denir. Ortak dilde kullanılan sözcüklere farklı anlamlar yüklenerek oluşan argo, farklı bir anlaşma şeklidir.

5. Jargon: Belli meslek grupları içerisinde sadece onların anlayabilecekleri ortak dile jargon denir. Denizcilerin, polislerin, doktorların kendi içlerinde anlaşmalarını sağlayan ve başkalarının anlamadığı bir dildir.

6. Konuşma dili: İnsanların günlük yaşamlarında kullandıkları ve karşıdakiyle iletişimi sağlamak için kullanılan dildir. Bu dil gelişi güzel kullanıldığı için dil bilgisi kurallarına uyma gibi bir zorunluluğu da yoktur. Bu açıdan bölgeden bölgeye değişime uğrayarak ağızları oluşturan bir dildir.

7. Yazı dili(Standart Dil): Kültür dili ya da edebi dil olarak da adlandırılan yazı dili; bir dilde anlaşma kolaylığı sağlayan ana dildir. Milli Edebiyat sanatçıların 1900’lü yıllardan sonra kullanmaya başladığı İstanbul Türkçesi bugünkü yazı dili olarak kullanılmaktadır.

ÖRNEKLER

- “Hasta dün gece eks oldu.” **JARGON**
- Bu çocuk, bizim sınıfın en ineğidir :) (**ARGO**)
- Haydah oloroğut.? (Nasılsın?) (**LEHÇE**)
- **Kitaplar** hiç olmayacak güllerdir. . (**STANDART DİL**)
- Menden heç ne soruşma. (**ŞİVE**)
- Yooooohh valla senden gari kimseye dimem. (**AĞIZ**)

@azerbaycanli

Follow

3-0 dan geri çevril eden beşikdaş, vè mənə geri dönməyən sən ..

Translate from Turkish

RETWEETS 1,818 LIKES 4,189

5-Yazma süreci

A-Yazma Süreci:

Duygu, düşünce, hayal veya bir konudaki bilgilerin yazılı olarak anlatılması, kendi içinde aşamaları olan bir yazma sürecini içerir. Bu sürecin temel aşamaları ve bu aşamalarda yapılacak uygulamalar aşağıda sıralanmıştır.

1. Hazırlık	a) Hazırlık aşamasında öncelikle yazılacak metnin konusu, amacı, hedef kitlesi ve türü belirlenir. Belirlenen konunun iyi sınırlandırılmış olması yazmayı kolaylaştırır. Konuyu sınırlandırmak için konunun hangi yönünün ele alınacağı açıkça belirlenmelidir. Yazılacak metnin türünün belirlenmesi de bu aşamada oldukça önemlidir; çünkü yazılacak yazı, türün temel yapı unsurlarını taşımalıdır. b) Hazırlık aşamasında ikinci olarak metinde kullanılacak düşünce, bilgi ve olaylar belirlenir. Bu amaçla başvurulacak yollar ilerleyen bölümde ayrıca açıklanacaktır.
2. Planlama	a) Yazının planlanmasında öncelikle metnin ana düşüncesi/iletişi belirlenir. Her yazı bir ana düşünce veya ileti etrafında gelişir. Bu ana düşünce yazının merkezidir ve bütün diğer düşünceler onun çevresinde gelişir. b) Planlama aşamasında ana düşünceyle/iletiyle bağlantılı yardımcı düşüncelerin belirlenmesi ve sıralanması gerekir. Bunların ana düşünceyi destekleyen veya geliştiren yardımcı düşünceler olmasına dikkat edilmelidir. c) Yardımcı düşünceleri destekleyen düşünceyi geliştirme yollarının belirlenmesi, planlama aşamasının son basamağını oluşturur. Düşünceyi geliştirme yolları "paragraf" başlığı altında ayrıntılı olarak açıklanacaktır.
3. Taslak Metin Oluşturma	Yazı planına uygun biçimde metin yazma, sürecin üçüncü aşamasını oluşturur. Taslak metin, daha önce belirlenen ana düşünce, yardımcı düşünce ve düşünceyi geliştirme yolları doğrultusunda oluşturulur. Taslak metin oluşturulurken farklı cümle yapılarının kullanılması metni hem anlam hem de yapı açısından zenginleştirir. Örneğin bir durum anlatılıyorsa isim cümleleri, olay anlatılıyorsa fiil cümleleri daha sık kullanılır.
4. Düzeltme ve Geliştirme	Taslak metni, açıklık, yalınlık, duruluk; paragraflar arası ilişki ve tutarlık; yazım, noktalama, sayfa düzeni vb. açılardan gözden geçirme ve düzeltme, yazma sürecinin önemli bir aşamasını oluşturur. Bu aşamada kelime tercihleri, metnin bağlamı dikkate alınarak yeniden değerlendirilir ve yazıdaki anlatım bozuklukları düzeltilir. Ayrıca metnin yazım, noktalama, sayfa düzeni ve okunaklılık açısından da bu aşamada değerlendirilmesi ve varsa yanlışlıkların giderilmesi gereklidir.
5. Metni Paylaşma	Yazılan metnin öğretmen, arkadaş, okur veya aile üyeleriyle paylaşımı ve onların yazı hakkındaki değerlendirmelerinin alınması yazma sürecindeki son aşamayı oluşturur. Paylaşım aşamasında dikkat edilmesi gereken en önemli nokta, üretilen ve paylaşılan metinlerin hukuki ve ahlaki sorumluluğun bilincinde hareket edilmesidir. Bu bakımdan her metnin sorumluluğu, kendisini yazan ve paylaşan kişiye aittir. Bu sorumluluğun üstlenilmesi aynı zamanda ahlaki ve hukuki bir gerekliliği de beraberinde getirir

B-Anlatımın Özellikleri:

Anlatımda Açıklık : Anlatılacak halin ve olayın betimlenecek görünüşün, sezginin, dile getirilecek duygunun ve düşüncenin açık ve net bir şekilde belirmesidir. Anlatımın açık olabilmesi için virgülün kullanım yerine dikkat edilmelidir.

Akıcılık : Sözlü veya yazılı ifadenin hiç bir engelle uğramadan akıp gitmesi ses akışını bozan söylenmesi güç seslere yer verilmemesi ve gereksiz söz tekrarlarından kaçınılmasıdır.

Duruluk : Kelime ve cümle düzeyinde gereksiz ifadelerle yer verilmemesi karmaşık cümle yapılarından kaçınılması gerekli yerlerde deyim ve terimlerin

kullanılmaması ile oluşan bir anlatımdır. Kısaca duruluk gereksiz kelime, kelime grubu ve eklere yer verilmemesidir.

Yalınlık : Metnin ve dil ifadesinin sade, gösterişsiz olması kullanılan söz ve söz öbeklerine yer verilmemesi söylenmek istenilenin kısa ve kesin ifadelerle aktarılmasıdır.

Özlülük : Duruluk ve yalınlıklarda ilgili olan bu kavram anlatılmak istenenlerin ayrıntıya girilmeden aktarılmasıdır.

(İçtenlik) Doğallık : Anlatımda kişinin yapmacık olmadan, candan ve yürekte davranmasıdır.

Tutarlılık : Kişinin anlattıklarının daha önce söyledikleriyle çelişmediği anlatımdır.

Özgünlük : Anlatım nitelikleri bakımından, benzerlerinden farklı ve üstün bir tarzı olan anlatımdır.

İnandırıcılık : Anlatılanların mantık çerçevesine oturması, kanıtlanabilmesi ve nesnel olmasıdır.

Etkileycilik : Ele alınan konunun okuyucuda algılayış ve davranış değişikliklerinin oluşmasını sağlayan anlatımdır.

Sürükleyicilik : Anlatımda merak duygusunun uyanık tutulduğu ilgi ve dikkatin üzerinde yoğunlaşmasını sağlayan anlatımdır.

İğincilik : Anlatımda daha önce söylenenlerden yazılanlardan farklı konular yakalanmasıdır. Bu anlatımda kıvrak bir zeka ve kendine özgü bir dil kullanılmalıdır.

Ciddiyet : Düşünce, istek, emir ve yasakların günlük konuşma dilinin samimi havası dışında daha resmi hitap ve söyleyişten de anlatılmasıdır.

C-Düşünceyi geliştirme yolları:

1. Tanımlama

Bir kavram veya varlığın ne olduğunun açıklanmasına **tanımlama** denir. Genelde açıklayıcı ve tartışmacı anlatım tekniklerinde tanımlamadan yararlanılır. Varlık ya da kavramın okuyucunun zihninde daha belirginleşmesi amaçlanır.

Tanım, **“Bu nedir?”** sorusuna cevap verir.

Örnek » “Destanlar, tarihten önce ve tarihin başlangıcı sırasında bir milletin geçirdiği maceraları, yetiştirdiği kahramanları; doğa, evren ve toplum olayları hakkında düşündüklerini ve bunlar karşısında aldığı vaziyetleri anlatan din ve kahramanlık hikâyeleridir.”

2. Karşılaştırma

Birden fazla varlık ya da kavram arasındaki benzerlik veya farklılıkları ortaya koymak için kullanılan anlatım yoluna **karşılaştırma** denir. Daha çok tartışmacı ve açıklayıcı anlatım içinde kullanılan bu yöntemde, varlıkların farklı ya da ortak yönleri ele alınır.

Örnek » “Konuşma ile yazma farklıdır. Konuşma geçicidir, yazma kalıcı. Konuşma anlaktır, yazma sonsuz. Yazıya geçirilen her şey olduğu gibi korunur. Konuşma ise saman alevi gibi söylendiği anda yitip gider.”

3. Örneklendirme

Bir düşüncenin somut hâle getirilerek daha anlaşılır kılınması için anlatılan konuyla ilgili örnekler verilmesine örneklendirme denir. Düşüncenin anlaşılır ve akılda kalıcı olması amaçlanır. Bazen önce bir örnek verilerek veya fıkra anlatılarak konuya giriş yapılır. Bunlardan hareketle de bir yargıya varılır.

Örnek » “Bir yerde sabit civata gibi dönüp duranların ne kendilerine faydaları vardır, ne çevredekilere. Oysa dünyaya bakalım; her şey değişir, durmadan yol alır. Su, buhar olur, yağmura dönüşür; tohum, baş verir, çiçeğe durur; civciv, pek cılız doğar, kocaman bir horoz olur. Dünyada hiçbir şey durmaz. Bu doğanın bir parçası olan insan neden dursun?”

4. Tanık Gösterme

Yazarın, savunduğu düşüncenin doğruluğuna okuyucuyu inandırabilmek için tanınan ve görüşlerine itibar edilen kişilerin sözlerinden alıntı yapılmasına tanık gösterme denir.

Örnek » “Deneme, büyük savlar içermez. Daha çok duyguya, sezgiye, birikime ve akla dayanır. Denemede yazar kendi birikimini, içinden gelenleri özgürce aktarır. Bu nedenle **Nurullah Ataç deneme için: “Deneme benim ülkesidir.”** der. Bu görüşe katılmamak elde değildir.”

5. Sayısal Verilerden Yararlanma

Düşüncenin kanıtlanabilmesi için istatistiksel bilgilerden, anketlerden ya da grafiklerden yararlanılmasıdır.

Örnek » “Ormanlar, dünyamızın akciğerleri gibidir. Ağaç ve ormanın insan hayatına doğrudan ve dolaylı o kadar çok faydası vardır ki... Aklıma gelen birkaçını sıralayayım isterseniz. O zaman ne demek istediğimi daha iyi anlamanız olursunuz. Tabiatın harika, sessiz süpürgeleri ormanlar yaratılmasaydı yaşadığımız dünya tozdan geçilmeyecekti. **1000 m²** ladin ormanı yılda **32 ton**, kayın ormanı **68 ton** ve çam ormanı ise **30-40 ton** tozu hüp diye emebilir ve havadaki zehirli gazları da filtre eder.”

6. Benzetme

Bir kavramı ya da varlığı başka bir kavram ya da varlığın özellikleriyle anlatmaya **benzetme** denir.

Örnek » “Birikimsiz yazarlık saman alevi gibidir. Saman alevi çabucak tutuşup yine çabucak söner. Yazmak için yeterli donanımına sahip olmayan birikimsiz yazarlar da parlamış olsalar bile elbet bir gün saman alevi gibi sönüp giderler.” *derskonum.com*

6-İletişim ve Öğeleri

İLETİŞİM NEDİR?

Duygu, düşünce ve bilgilerin bireyler, sosyal guruplar, toplumlar arasında söz, el – kol hareketleri, yazı, görüntü vb. aracılığı ile değiş tokuş edilmesini sağlayan etkileşim sürecidir.

*Dilin asıl işlevi insanlar arasındaki iletişimi sağlamak olduğuna göre, iletişim olgusu içinde dilin önemli bir yerinin ve işlevinin olduğunu söyleyebiliriz.

Buradan hareketle iletişim, bir bildirinin belli bir kaynak (verici) tarafından hedef kişiye (alıcı) belirli bir dil (kod) içinde aktarılması olarak yorumlanabilir.

*İletişim yalnızca dille gerçekleşen bir etkileşim değildir. Bir beden davranışı (jest, mimik, el – kol hareketleri), görsel, işitsel yollarla da iletişim gerçekleşebilir.

İLETİŞİMİN ÖGELERİ

1-Verici (Gönderici): Bilgiyi aktaran kişidir. Konuşan, yazan, çizen, el kol hareketleri, yüz mimikleri yapan kişi ya da radyo, televizyon, matbaa, medya kurumu, reklam ajansı gönderici olabilir.

Örnek *Anadolu Ajansı'nın faksla geçtiği bir haberde gönderici ajanstır.

*Akaryakıt fiyatlarındaki zam ile ilgili yapılan hükümet duyurusunda verici hükümettir.

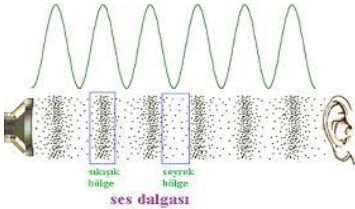

2-Alıcı (Gönderilen): Alıcı, kendisine bilgi gönderilen kişidir. Alıcının temel işlevi aktarılan bilgiyi algılayıp çözümlenektir. Alıcı bir konuşmayı dinleyen, okuyan, resme bakan, televizyon izleyen, müziği dinleyen bir kimse ya da kimseler olabilir.

Örnek:Derste öğretmenini dinleyen öğrenci

3-Kod (Araç): Bildirinin aktarılması için kullanılan her türlü dil göstergesi ya da simgedir. Kod her zaman dil ile ilgili değildir. Dil dışı alanlar için de kullanılan iletişim biçimidir. Kodda verici ile alıcının kullandığı bir dil vardır. Burada doğal dil kullanılabileceği gibi, dil dışı bir dizge de kullanılabilir. Her gönderici bildirisini şifrelemek zorundadır, alıcı da şifrelenmiş bildirinin şifresini çözerek algılamak zorundadır.

Örnek:*Konuşulan dil, trafik işaretleri, renklerle iletişim, jestler, mimikler, el – kol işaretleri, Mors alfabesi...

4-Kanal (Oluk): İletinin alıcıya ulaşmasında kullanılan yol ve araçtır. İletişim sırasında bildirinin izlediği yol, iletişimin sağlandığı ortamı verir. Bildirinin üzerine yüklendiği araçtır kanal.

Örnek:

*Sözlü iletişimde sesler hava yoluyla aktarılır, bir başkasında telefon teli, telsiz, birer kanaldır. Kanal televizyon, radyo, gazete, kitap da olabilir.

5-Bağlam (Gönderge): İletişimde görev alan unsurların birlikte meydana getirdikleri ortama denir.

Örnek Ders işlenen sınıf

6-Bildiri (Mesaj): Alıcıya aktarılacak bir düşünce, bir duygu, bir bilgi ya da başka bir şeydir

Örnek :SMS, e-mail, "Bakar mısınız?"

Örnek: (Selin ile Alper okul kantininde karşılaşırlar.)

Selin: Yarın matematik sınavımız varmış.

Alper: Öyle mi? Haberim yoktu. Hemen çalışmaya başlasam iyi olacak.

Gönderici: Selin

Alıcı: Alper

İleti: Matematik sınavı

Kanal: Dil

Bağlam: Okul kantini

Dönüt: Alper'in ders çalışmaya başlaması

Kod: Türkçe

Örnek: (Nermin, arabasıyla hastaneye gitmektedir.)

Nermin, arabasıyla bir sokağa girecekken sokak başında bulunan ve "Girilmez" anlamını taşıyan trafik levhasını görür; sokağa girmekten vazgeçip yoluna devam eder.

Gönderici: Trafik levhası

Alıcı: Nermin

İleti: Girilmez

Kanal: İşaret

Bağlam: Trafik, cadde veya yol

Dönüt: Nermin'in sokağa girmemesi

1. Dilin İşlevleri

1. Göndergesel İşlev

Eğer dil, bir konuda bilgi vermeyi amaçlayacak şekilde kullanılıyorsa buna göndergesel işlev denir. Dil; bilgi vermek, bir konuda açıklama yapma amacıyla kullanıldığında nesnel bir anlatımla kullanılır. Göndergesel işlevde nesnellik vardır ancak mecazlı kelimeler kullanılmaz.

Örnek

- *Türkiye, topraklarının bir bölümü Anadolu'da, bir bölümü Avrupa'da olan bir ülkedir.*
- *Roman ve öykü, anlatmaya dayalı edebi türlerdir.*

2. Heyecana Bağlı İşlev

Öznel ifadelerle kurulan bu anlatımda anlatıcının duygu ve düşünceleri ifade edilir. Gönderici kendi duygularını, sevinçlerini, üzüntülerini, heyecanlarını özellikle mektup, şiir, eleştiri yazıları, deneme gibi türlerde dilin heyecana bağlı işlevinden yararlanarak aktarır.

Örnek

- *"A, buna bak, hâlâ durmuş bana gülüyor."*
- *"Bunca işten sonra hâlâ beni arıyorsun!"*
- *"Yazık sana acıyorum."*

3. Alıcıyı Harekete Geçirme İşlevi

Adından da anlaşılacağı gibi "Alıcıyı harekete geçirme işlevi" ileti sonrasında karşı taraftaki kişinin davranışlarında bir değişiklik oluşturmayı amaçlar. Özellikle siyasi söylemlerde, el ilanlarında, reklamlarda bu işlevden yararlanır. Bu işlevde emir, rica ve istek bulunur.

Örnek

- *Elindeki kitabı sıraya bırak.*
- *Kapıyı kapat.*
- *Çıkarın kağıtları, yazılı yoklama yapacağım.*

4. Kanalı Kontrol İşlevi

İletişim kanalını denetleme, iletinin karşı tarafça doğru bir şekilde aktarılıp aktarılmadığını kontrol etmek amacıyla kullanılan dil işlevi kanalı kontroldür. Soru cümleleri bu işlevde kullanılmaktadır.

Örnek

*Ödevlerinizi yaptınız mı?
Sesimi duyan var mı?*

5. Dil Ötesi İşlev

İletişim sırasında aktarılan mesaj yani ileti, dille ilgili bilgi içeriyorsa dil ötesi işlev kullanılmıştır. Bu işlevde dili anlamak, dili incelemek ve kurallarını aktarmak amacı vardır.

Örnek

- *Türkçede iki çeşit ek vardır: yapım eki ve çekim eki.*
- *Türkçe sondan eklemeli bir dildir.*
- *Türkçede sözcük kökleri ikiye ayrılır: İsim ve fiil kökleri*

6. Şiirsel İşlev

Bir anlam ifade etmekten çok karşı tarafta estetik bir zevk uyandırmayı amaçlayan, mecazlı bir anlatım taşıyan ifadeler şiirsel yani sanatsal işlevde kullanılmıştır. Şiirsel işlevde öznellik ağır basar.

Örnek

*Ne hasta bekler sabahı,
Ne taze ölüyü mezar.
Ne de şeytan, bir günahı,
Seni beklediğim kadar.*
(N.F.Kısakürek)

*bekliyorum
öyle bir havada gel ki
vazgeçmek mümkün olmasın*
-Orhan Veli Kanık

